

Werftijding

**Een uitgave van de
Stichting
Historische Scheepswerf
Hoogezand-Sappemeer**

Colofon

Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer

Opgericht 23 maart 2000. (Een voortzetting van de 'Werkgroep Ontwikkeling Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer', opgericht 5 oktober 1999).

Adres secretariaat:

Jan Sangerslaan 14, 9601 BA Hoogezand. Telefoon 0598 395676 - 06 2345 9827
E-mail: info@historischescheepswerf.nl - Website: www.historischescheepswerf.nl
IBAN: NL76ABNA0553339184

Historische Scheepswerf Wolhuis.

Adres: Noorderstraat 308, 9611 AT Sappemeer.
De werf is aangemerkt als erkend leerbedrijf SBB
(Samenwerkingsorganisaties Beroepsopleiding Bedrijfsleven).

Bezoek en rondleidingen:

Groepen op afspraak.

Coördinator: Geert Smalbil - Telefoon: 06-30529500 - E-mail: wolhuiswerf@gmail.com
bij g.g.: zie gegevens secretariaat.

Buiten de vakanties worden op dinsdag en donderdag door de vrijwilligers werkzaamheden verricht. Bezoekers melden in het bezoekerscentrum. Officiële openingsdagen en -tijden: op dinsdag- en donderdag van 9:00 - 16:00 en van april tot september elke tweede zaterdagmiddag van de maand, telkens van 10.00 tot 16.30 uur.

Werftijding:

Redactie : Bram Blaak e-mail: a.blaak2@kpnplanet.nl
: Geert Smalbil e-mail: g.smalbil@gmail.com

Uitgever: DNB Groep
Postbus 204 9600 AE Hoogezand

Drukwerk: Grafische Unie B.V. Hoogezand

Bij de omslag:

Het nieuwe roer van de Familietrouw!

De Familietrouw is het tweede museumschip van het Veenkoloniaal Museum in Veendam. De Familietrouw ligt normaal in Nieuwe Pekela bij het Kapiteinshuis. De Familietrouw is het oudste, nog in originele staat verkerende schip in de provincie Groningen en nog helemaal 'zeilwaardig'. Het schip is opgenomen in het Nationaal Register Varende Monumenten. In 1994 verwierf het Veenkoloniaal Museum te Veendam van de familie Ploeg uit Oosterbeek de uit 1894 daterende spitse praam Familietrouw. Voorwaarde voor deze schenking was dat het Veenkoloniaal Museum het schip in originele staat zou behouden. In het zelfde jaar werd het schip voor het uit 1799 daterende Kapiteinshuis te Nieuwe Pekela afgemeerd en vormt het een monumentaal geheel.

Met dank aan donateurs en sponsoren

Steun het voortbestaan van de

historische scheepswerf
WOLTHUIS

Word donateur!

En maak € 25,00 over op bankrekeningnummer NL 76 ABNA 0553 3391 84 van de Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer.

Vermeld hierbij of uw bijdrage geldt: "jaarlijks tot opzegging" of als een "eenmalige gift".

Met dank aan :

Inhoudsopgave

Werftijding nr. 24 - juni 2023

Colofon	1
Met dank aan donateurs en sponsoren	2
1. Organisatie Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer	5
2. "Voorzitter tegen wil en dank"	6
3. Van de penningmeester	7
4. 10 jaar Historische Scheepswerf Wolthuis	9
5. Naar WinterWelVaart!	10
6. "Wel en wee op de werf in het roerige jaar 2022"	13
7. Uit het leven van een documentalist	17
8. Onze topstukken - 7	19
9. Museumnieuws 2023	23
10. Een schaalmodel van Scheepswerf Wolthuis	25
11. Avonturen met een spantenbuiger	26
12. Op de werf zo dag en door...	28
13. Op de valreep...	31
14. Op de valreep 2	32

De uitgever en de stichting zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de advertenties. Niets uit de advertenties mag worden gekopieerd en/of verspreid zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Organisatie Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer

Bestuur

Voorzitter

Maarten Rietveldt

Algemeen beleid

Secretaris

Johan Kielman

Secretariaat, PR

Penningmeester

Gerrit Jan van Dijk

Financieel beleid

Dagelijkse leiding

Werfbaas

Govert Tukker

Conservator

Jacolien Visscher

Bezoekerscoördinator

Geert Smalbil

Bezoekerscentrum

Greetje Bodewes

Alex Kampinga

Inkoop

Bram Blaak

Documentatie / Bibliotheek

Geert Smalbil

Redactie Werftijding

Bram Blaak

Geert Smalbil

Rondleiders

Geert Smalbil

Jan Sporrel

Ubbo van Sijtsema

Govert Tukker

Fotografie

Bennie de Boer

Sponsors

Koos Galdermans

Onderhoud gebouwen en terreinen Website / Facebook

Huub Dofferhoff

Johan Kielman

Wiebo Kooi

Geert Smalbil

Magazijn

Gerrit Klinkhamer

Werfwinkel

Jacolien Visscher

Metaalbewerking

Huub Dofferhoff

Loeki Hiariej

Gerrit Klinkhamer

Arend Poog

Govert Tukker

Houtbewerking

Jakob Bosma

Wim Helmers

Jos Jansen

Henk Kraster

Geert Manting

2. “Voorzitter tegen wil en dank”

Begin juli vorig jaar was daar plotseling binnen het bestuur van de werf een felle e-maildiscussie over “een pietluttigheid”. Ik heb die e-mailwisseling pas na afloop tot mij genomen, omdat ik geen erg trouwe lezer van mijn accounts ben. Mijn verbijstering (na afloop) was enorm. Het sop was de kool niet waard en toch leidde de e-mailwisseling ertoe, dat het bestuur als een doorgeprikte luchtbel uit elkaar spatte. Het ene na het andere bestuurslid stapte op en de daad bij het woord voegend lieten ze zich ook direct uitschrijven uit het register van de Kamer van Koophandel. Toen ik na anderhalve week de e-mails doorlas, bleek ik nog het enige overgebleven bestuurslid te zijn.

Opnieuw was gebleken, dat het reageren per e-mail in een discussie slechts leidt tot verharding van standpunten en dientengevolge tot onoverbrugbare conflicten. Dit komt - ik heb het al vaker aangegeven - doordat je niet de reactie kunt peilen van degenen naar wie je je mening ventileert. Daarom is les 1 van de e-mail etiquette: als je met elkaar van mening verschilt vecht dat dan niet uit per e-mail, maar neem telefonisch contact op, zodat je kunt peilen wat de reactie is op je woorden en je tijdens de discussie eventueel je mening kunt bijstellen c.q. verzachten.

Enfin, het resultaat was, geen bestuur. Na van de klap te zijn gekomen en nadat mij was gebleken, dat het bestuur niet zondermeer in oude vorm te herstellen was, heb ik gesprekken gevoerd met alle betrokkenen. Na twee maanden hadden alle betrokkenen - met uitzondering van Hendrik de Jonge en Flip Klatter - hun oude taken weer opgepakt en was de bestuurscrisis bedwongen. Er kwam een nieuwe penningmeester, die de gemiddelde leeftijd van het bestuur behoorlijk naar beneden bijstelde. En ondergetekende werd voorzitter ad interim.

Natuurlijk zijn wij Hendrik de Jonge als voorzitter en Flip Klatter als penningmeester heel veel dank verschuldigd voor datgene wat zij belangeloos als vrijwilliger/bestuurder voor de werf hebben betekend. Zij hebben zich op hun eigen wijze geweldig voor de werf ingezet.

Tijdens de bestuurscrisis gingen de werkzaamheden op de werkvloer onverminderd door. De vrijwilligers van de metaal- en de houtafdeling vonden ook zonder het bestuur hun weg. Dat stemt tot groot vertrouwen. En zo hoort het ook. Bestuur en de werkvloer hebben hun eigen taak en kunnen los van elkaar functioneren. Maar beide zijn nodig om de organisatie goed te laten functioneren. En dat doet het nu ook weer. De toekomst van de werf ziet er rooskleurig uit. Ik ben blij, dat er weer een volwaardig bestuur is en dat we zulke fantastische vrijwilligers hebben.

Maarten Rietveldt, voorzitter ad interim

3. Van de penningmeester

Voorstellen nieuwe penningmeester

Sinds augustus vorig jaar heb ik het penningmeesterschap van de heer Klatter mogen overnemen. Gelukkig kijkt de heer Klatter nog vanaf de zijlijn mee om een zo vloeiend mogelijke overgang te krijgen. Ik ben Gerrit Jan van Dijk, 44 jaar oud en woon samen met mijn vrouw en drie dochters in Hoogezand. Op dit moment ben ik ook penningmeester van de Stichting Present Zuidoost en de Stichting Present Midden-Groningen. In het dagelijks leven werk ik als proces engineer bij de M&G Group in Assen/Groningen, we zijn internationaal marktleider op het gebied van rookgasafvoeren en ventilatiesystemen. Vorig jaar hebben wij onze schokker de Gouwe Snoes op de helling gehad. Ik ben dan ook helemaal vereerd dat ik nu onderdeel mag zijn van deze stichting.

Gouwe Snoes

Onze vrijwilligers; de trots van onze werf

Het meest trots ben ik op onze vrijwilligers. Dit is het hart van onze stichting. Waar kun je nu een mooiere en enthousiastere rondleiding krijgen dan bij Scheepswerf Wolthuis of waar vind je zoveel kennis en enthousiasme op één plek. Het is maar goed dat het allemaal vrijwillig is, want het is werkelijk onbetaalbaar.

Terugblik op een financieel goed jaar

Afgelopen jaar is een financieel gezien goed jaar. Dit is mede mogelijk gemaakt door de stabiele inkomsten van onze trouwe giften van onze donateurs. Onze dank hiervoor. Daarnaast hebben we subsidie ontvangen van de gemeente en extra inkomsten gekregen van de werkende werf waarmee we alle kosten hebben kunnen betalen.

Vooruitblik

Komend jaar gaan we ons nog meer richten op een stabiele inkomstenstroom van sponsors uit het bedrijfsleven. Hiermee willen we de toekomstbestendigheid van het museum en de werkende werf zeker stellen.

Gerrit Jan van Dijk

4. 10 jaar Historische Scheepswerf Wolthuis

Vrijdag 28 juni 2013 was een vreugdevolle dag voor de mensen die betrokken waren bij de wederopstanding van de werf Wolthuis. Om precies 15:00 uur verklaarde de toenmalige wethouder van de gemeente Hoogezand-Sappemeer, mevrouw Oetra Gopal, de gerestaureerde werf als geopend. Na een lange periode van plannen, subsidies verzamelen en restaureren, stond er een stukje erfgoed dat “*een pareltje is voor de gemeente Hoogezand-Sappemeer*”, zoals de wethouder dat verwoordde.

De Stichting Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer werd in 2000 opgericht, met volgens de statuten als doel “de instandhouding van monumenten, beschermd op grond van de Monumentenwet 1988 of een daarvoor in de plaats getreden regeling, met name in de gemeente Hoogezand-Sappemeer”.

Er werd contact gezocht met het Groninger Monumenten Fonds, dat wel eigenaar van het werfterrein en de gebouwen wilde worden en de benodigde kennis in huis had voor de restauratie, het beheer en het onderhoud van de Rijksmonumentale panden. Het restauratieplan werden opgesteld, maar de benodigde financiën ontbraken nog grotendeels. Pas in 2006 kwam er een doorbraak in de vorm van een zg. PRUP-subsidie van de overheid. Deze subsidie omvatte ca. 40% van de restauratiebegroting. Het in 2006 nieuw aangetreden bestuur had de inspanningsverplichting op zich genomen te zorgen voor de aanvullende subsidies.

Met de PRUP-subsidie als basis, kon men verder met het verwerven van subsidies bij particuliere fondsen. Eind 2007 kon worden geconstateerd, dat de restauratiebegroting bijna geheel werd gedekt door subsidies. In 2008 werd begonnen met de restauratie van de hellingschuur en de reconstructie van de houten timmerloods. Daarna volgden de dwarshelling en het Bezoekerscentrum en kon de werf in 2013 voor het publiek worden geopend.

De nu volgende “operationele” werkzaamheden op de werf bestonden voornamelijk uit het aanstellen van vrijwilligers voor rondleidingen, onderhoud, verdere inrichting van de werfgebouwen en niet in de laatste plaats het verkrijgen van financiën voor de exploitatie.

Eén van de schipperscafé's

Er werd begonnen met het werven van donateurs, een stabiele bron van inkomsten. Ook ontving de stichting de eerste jaren een zg. Cultuursubsidie van de gemeente, maar als gevolg van bezuinigingen werd deze vanaf 2014 afgebouwd tot nul in 2016. Ook na de gemeentelijke herindeling viel de werf buiten de gemeentelijke Cultuursubsidiepot. Het is, volgens de Museumvereniging, een algemeen voorkomend verschijnsel, dat gemeentes zich terugtrekken als subsidiegever voor de exploitatiekosten van musea. De meeste musea kunnen echter niet overleven zonder deze subsidies. Dankzij echter de niet aflatende steun van onze donateurs, de opbrengsten uit werkzaamheden voor derden en de inkomsten uit entree en horeca hebben we tot nu toe kunnen overleven. Al deze klussen, uitgevoerd door onze toegewijde vrijwilligers, houden ons op de been.

In 2013 wat aarzelend begonnen als klein museum, zijn we in de loop der tijd uitgegroeid tot een niet meer weg te denken speler in de Noordelijke museumwereld. De vele samenwerkingsverbanden met andere musea, de succesvolle Winterwelvaart-edities, de maandelijkse Schipperscafés en de toenemende belangstelling voor een werfbezoek door scholen en particuliere bezoekers getuigen daarvan.

Johan Kielman

5. Naar WinterWelVaart!

Mijn vriendin Tinka en ik waren zaterdagochtend 10 december jl. al vroeg op. Het was nog donker en bovendien zeer koud en behoorlijk mistig, maar we gingen op pad met een missie. Zij met de auto, ik met de motor. Comfortabel was het allerminst. En tijdens onze eerste tussenstop bij een benzinestation ergens op de Veluwe werden we nog geconfronteerd met een lege accu van de motor. Maar alle ontberingen en uitdagingen wisten we te overwinnen, en na een reis van ongeveer vijf uur bereikten we onze uitvalsbasis in Hoogezand.

Nadat we waren ingecheckt in ons hotel, gingen we gauw weer op pad want de WinterWelVaart bij de Historische Scheepswerf Wolthuis was al goed en wel van start! Gelukkig was het vanuit Hoogezand nog maar een klein stukje rijden naar Sappemeer. Spannend hoor! Ik had behoorlijk naar dit evenement toegeleefd. Het thema was namelijk de scheepsbouw, en laat ik nou net in het bezit zijn van een luxe motor die ruim een eeuw geleden te water is gelaten bij de scheepswerf van J. W. Boerma te Martenshoek. Daar komt nog bij dat ik me de afgelopen tijd behoorlijk aan het verdiepen ben in de geschiedenis van mijn schip. Met andere woorden, deze WinterWelVaart mocht ik zeker niet missen!

Aan de slag...

We waren nog niet eens binnen of ik werd al gelijk bij mijn lurven gepakt. Een oude één-pitter die helemaal uit Zwartsluis was ingereden, moest aan de praat. Dus ik nam de slinger ter hand, en na twee zwiepers kwam ik door de compressie heen en ging de motor lopen. De vreugde bij de eigenaar en omstanders was groot en in no time had het verhaal zich ook al binnen de loods verspreid.

Dus ik nam de slinger ter hand, en na twee zwiepers kwam ik door de compressie heen en ging de motor lopen

De toon was gezet. Eigenlijk was het vanaf dat moment non stop genieten. We deden het ene na het andere kraampje aan en de ontmoetingen volgden elkaar razendsnel op. Op de een of andere manier raakten Tinka en ik zeer snel ingeburgerd bij het gezelschap. Na een momentje bijkomen onder het genot van een gehaktbal en een kopje koffie, was het tijd om spijkers met koppen te slaan. Ik wilde namelijk dolgraag Abram Blaak ontmoeten. Zijn werk "In het kielzog van de scheepsbouw", had ik namelijk gedurende mijn onderzoek op de kop weten te tikken en bleek een ware schat aan informatie te bevatten over de historie van de regionale scheepsbouw. Niet veel later was ik via het Gronings Archief ook nog een artikel uit de Werftijding op het spoor gekomen, volledig gewijd aan de geschiedenis van de scheepsbouwers familie Boerma! Een vriendelijk verzoek via de email voor een exemplaar van die specifieke Werftijding uit 2006 werd door de vereniging zonder aarzeling ingewilligd: ik kreeg er kosteloos één toegestuurd. Wederom een schat aan informatie en wederom was Abram Blaak de schrijver. Die man moest ik zeker ontmoeten en danken voor zijn ongelooflijk diepgravend onderzoek. De vrouw in de kantine die de koffie verzorgde kende Bram zeker, ik moest alleen even geduld hebben want Bram was belast met de aanvulling van de voorraad gehaktballen, en dus op pad naar de slager.

Zelfde werf...!

Ondertussen werden Tinka en ik geattendeerd op een tweetal schepen die aan de andere kant van de Noorderstraat voor de wal lagen om te bezichtigen. Hoe geweldig leuk was het, dat één van die twee, de Nomadisch, gebouwd bleek te zijn op dezelfde werf als mijn schip! De werfbaas en de naam van de werf waren in die tussentijd wel veranderd, maar de locatie moet dezelfde zijn geweest en wellicht ook het personeel.

Reden genoeg om een kijkje te nemen. En wat een bijzonder verhaal bleek het te zijn. Het schip was namelijk al die jaren, vanaf 1928, in bezit gebleven van de familie Veldman, en verkeerde nog voor het overgrote deel in originele staat. Zelfs de originele Nering-Bögel motor stond er nog in! Maar het bijzonderste van alles was nog wel dat de laatste schipper Veldman er nog tot anderhalf jaar geleden in woonde en mee voer. En precies op het moment dat wij daar op de kade stonden, kwam een gezelschap aan met in hun midden precies die heer Veldman. Wat een ongelooflijk voorrecht om deze man, die inmiddels ruim de 90 gepasseerd was, te mogen ontmoeten. Ik liet deze kans dan ook niet zomaar voorbij gaan en wist een praatje aan te knopen. Ik vertelde dhr. Veldman dat ik een schip bezat dat ook de werf van Thiecke gebouwd was. Geïnteresseerd vroeg hij de naam van het schip. Daarop antwoordde ik dat mijn schip destijds de naam Landbouwbank droeg. Onmiddellijk wist dhr. Veldman dat schip te plaatsen als thuisbehorende te Meppel, wat inderdaad klopte! Ongelooflijk! Ik vroeg dhr. Veldman nog of hij de naam van de schipper wist, maar dat kon hij helaas niet terughalen...

Verder was er in het ruim van de Nomadisch nog een erg leuke expositie van regionale schilders. Een van de werken trof mij gelijk, en het bleek een voorstelling te zijn van de scheepswerven langs het oude Winschoterdiep. Die ging mee terug naar huis!

En ook nog stampot...

Ik bleef gericht op een ontmoeting met Bram Blaak. Eenmaal terug bij de loods kwamen Tinka en ik in contact met de werfbaas van Historische Scheepswerf Wolthuis. Hij stelde zich voor als Govert en ging gelijk met ons aan de slag om Bram op te sporen, maar wederom zonder succes... In plaats daarvan belandden we in een uitgebreid verhaal van Govert over de reis van zijn leven, Hurtigruten; een reis van drie weken langs de noordkust van Scandinavië, beginnend bij Bergen en eindigend in Kirkenes. Een absolute aanrader, zo verzekerde Govert ons. Om het verhaal af te maken, vertelde Govert dat hij tijdens die reis zijn huidige vrouw heeft mogen ontmoeten, die net als hij ook actief was als vrijwilliger op de werf. Het was trouwens ook niet zomaar toevallig dat Govert werfbaas was geworden bij Wolthuis, want hij vertelde ons ook nog een ander verhaal over zijn eerdere bestaan met een eigen scheepswerf in Gorinchem waar hij vele en vele roeibootjes gemaakt heeft.

Uiteindelijk lukte het dan toch om Bram te treffen. Met twee tassen vol gehaktballen in zijn handen, werd hij erop gewezen dat twee mensen even met hem wilden praten. Bram maakte tussendoor even tijd voor ons waardoor ik de gelegenheid kreeg om mijn dank en waardering voor zijn werk uit te spreken. Dat vond hij erg leuk om te horen waarna hij al gauw zijn weg vervolgde naar de kantine. Niet veel later gingen Tinka en ik diezelfde kant op om even rustig bij te komen van alle indrukken en ontmoetingen die we hadden opgedaan. De dag liep al op zijn eind en de meeste mensen vertrokken. Tinka en ik namen onze tafelenoten mee voor een goed advies om ergens in de omgeving te kunnen eten. Wat volgde hadden we nooit kunnen bedenken. Een man die bij ons aan de tafel zat deed ons het aanbod om samen met de vrijwilligers te blijven voor het avondeten. Dat was natuurlijk wel ontzettend leuk en wilden we zeker niet afslaan. De man die ons het aanbod deed bleek niet veel later de (interim) voorzitter van de vereniging te zijn. Hij stelde zich voor als Maarten. Ook leerde we onder andere Henk kennen, die ook bij ons aan tafel zat, en later Wiebo. Het was een ongelooflijk gezellig einde van een heel leuke en leerzame dag op de oude werf van Wolthuis die we waarschijnlijk nooit meer zullen vergeten.

6. “Wel en wee op de werf in het roerige jaar 2022”

De kop boven aan dit artikel maakt nieuwsgierig, wat is er allemaal gebeurd ?

We starten het jaar 2022 op 15 januari als er met een gigantische mobiele kraan een schokkerjacht op de helling geplaatst wordt. Het scheepje moet worden gerestaureerd en van een motor worden voorzien. Een mooie klus dus voor de werf die sinds jaren en jaren weer een schip op de helling krijgt. Het scheepje is gebouwd in Deil aan de Linge en kreeg de mooie naam “Gouwe Snoes” mee bij haar doop in 1978. De reparaties verlopen voorspoedig en de inbouw van de motor met schroefstelsel wordt rond augustus afgerond. Mooi op tijd want de schipper wil ermee op vakantie en de “maiden trip” is al meteen naar de woeste baren van het Zuidlaardermeer. Later komt het scheepje nog weer terug naar de werf voor onderhoud aan de zwaarden, het schijnlicht en de mast met rondhouten en het roer.

Eben-Haezer naamborden

De timmerlieden zaten ook niet stil want er moest broodnodig onderhoud gebeuren aan verschillende machines want klussen als naamborden, infokasten, een trap naar de zolder met bijbehorende kraanbaan en het maken van een eikenhouten roer stonden voor dit jaar op het programma.

Er werden naamborden gemaakt voor de “Eben-Haezer” uit Veendam en er moesten infoborden komen, één voor

Stichting Bewoners Organisatie “Boswijk” in Sappemeer en één voor ons zelf. Complete borden met “pannedak” en verlichting via een zonnepaneeltje. Het maken van een eikenhouten roer vormde de hoofdmoot voor de timmerploeg al moest er op het laatst ook nog door de ijzerlieden aan gewerkt worden. Het plaatsen aan het schip met behulp van de ver-reiker van buurman Dekens was de kroon op het werk. De eiken planken van 8 cm. dikte en 30 cm. breedte werden geleverd door een historische houtzagerij uit Twente die we met enige vrijwilligers in de aanloop naar de klus, bezochten. Een mooi resultaat dat u op de voorpagina van deze Werftijding kunt bewonderen. De opslagzolder was al jaren een “zooitje” en er werden plannen ontwikkeld om de toegang te verbeteren want er was inmiddels ook terrasmeubilair aan ons “gereedschap” toegevoegd. Er kwam een trap en een kraanbaantje met een elektrisch takeltje van 250 kg. hijsgewicht. De zolder werd opgeruimd en we waren klaar voor de “winterstalling” van terrasmeubilair. Dit meubilair werd aangeschaft en er kwam, aan het water, een heus bestraat terras waar onze bezoekers graag gebruik van maakten. Uiteraard bij mooi weer want bij regen heb je aan het water niet zo veel te zoeken.

“Wel en wee” staat er aan de kop van dit verhaal en “wee” was er ook. Net vóór de zomer ontstond er een bestuurscrisis die uitmondde in het vertrek van vijf van de zeven bestuursleden. Oud zeer kwam boven en kleinigheidjes werden steeds groter. De jaarlijkse barbecue zag nieuwe gezichten maar miste bovenal oude gezichten. De crisis “butterde” wat door maar uiteindelijk werd er een klein maar kordaat bestuur gevonden en men kon weer door. De werkzaamheden gingen in deze periode gewoon door want onze klanten hadden géén boodschap aan bestuurs-perikelen.

Zo kwam er nog een historisch scheepje bij op de helling, een Akerboom Bakdek-kruiser uit 1935. Restauratie en inbouw van een historische Mercedes motor zijn hier de werkzaamheden voor het komende jaar. Daarna, als het scheepje gestraald en geveerd is, mogen de timmerlui erin om hun kunsten te tonen. U begrijpt, een meer-jaren project.

Een volle helling

Halverwege het jaar gingen we op studiereis en wel helemaal naar Broek op Langedijk waar de historische sleephelling van Vader gevestigd is. Een bus van het busmuseum bracht ons daar maar niet meer terug want na een fantastisch feestmaal in de omgeving van de Afsluitdijk, zei de bus “doe `t zelf maar”. Een paar uurtjes later kwam er een VIP-exemplaar ons oppikken en we waren een paar uurtjes later thuis dan gepland. Een mooie terugreis onder het zingen van “potje met vet” en de ondergaande zon in het Groninger land maakte deze dag onvergetelijk.

Vaders museale helling

Er werden evenementen georganiseerd, zoals “Lutje Sail”, Open Monumentendag en “Winterwelvaart”. Ook onderhoud aan terrein en gebouwen ging door en er kwam een project op gang met een lesprogramma voor basisscholen, groep 7 en 8. Er kwam een nieuwe “bedrijfsvideo” die goed ontvangen werd door het publiek. Er werd voorzichtig gestart met een Schipperscafé op elke laatste vrijdagmiddag van de maand en het succes hiervan was al meteen merkbaar. Alleenstaanden, gepensioneerden en belangstellenden konden hier samenkomen onder het genot van een kopje koffie of thee en met elkaar in gesprek over nu en “vrouger”. Elke keer komt er een gastspreker met lichtbeelden om de zaak te vermaken en de diversiteit van de sprekers is enorm. Zo kwamen we onder het stof van hennep en in verre “vertes” met bananenboten. De lijst met sprekers geeft aan dat we in 2023 nog het een en ander kunnen verwachten. Bouwer van veerpontjes, elektrische voortstuwing van coasters en een lezing over zeesleper de “Holland” staan in de agenda.

Het museum werd aangepakt, er kwamen legborden bij met oude gereedschappen en in de planning staat een vitrinekast voor onze scheepsmodellen. Dit staat voor 2023 op de lijst samen met verplaatsingen van de collectie waar onze conservator/-trice u wel meer over vertelt.

Tijdens de jaarlijkse stamppotten avond werd onze vrijwilliger Bram Blaak naar buiten geroepen om een officiële handeling te verrichten. Door “moed, beleid en trouw” afgedwongen respect en een jarenlange inzet voor de werf werd Bram verrast doordat één van de twee terrassen voortaan het “Bram Blaak terras” heet. Wellicht een stimulans voor de overige vrijwilligers, want we hebben nog een tweede terras.

Het jaar loopt na “Winterwelvaart” thuis en in stad ten einde maar al in de eerste week van ons kerstreces worden we wakker geschud door Wiebo Kooi. Er komt een historische spantenbuiger in beeld, maar er zijn een paar bomen doorheen gegroeid. Als we hem willen hebben moet er eerst geroid worden. Volgens ingewijden staat het “beestje” al zo’n 45 jaar in een oerwoud en zie hem daar maar eens uit te halen. Het lukt de vrijwilligers Wiebo en Huub om met behulp van diverse krachten, het apparaat op de werf te krijgen en hij siert nu het voorterrein op, wat beter oogt dan bijvoorbeeld een camper.

Het “Bram Blaak terras”

We namen in 2022 afscheid van enkele bestuursleden en vrijwilligers, maar mochten ook weer nieuwe mensen begroetten. Zo bleef de ploeg redelijk op peil en kunnen de werkzaamheden nog steeds uitgevoerd worden in de tijd die we ervoor nodig denken te hebben. “De oudjes doen `t nog best” hoor je regelmatig en zo is het ook. Reden tot dank en ontzag voor de inzet van onze vrijwilligers die ook dit “roerige” jaar weer blijk gaven van hun tomeloze inzet. Petje af !

Govert Tukker

Werbbaas Historische Scheepswerf Wolthuis

7. Uit het leven van een documentalist

In oktober 2019 ben ik als documentalist begonnen op de museumwerf.

Tot nu toe heb ik het volgende uitgezocht en gedocumenteerd: Alle boeken in onze museumbibliotheek zijn ingevoerd in het computerprogramma Axiell.

Alle tijdschriften zijn uitgezocht en in tijdschriftcassettes verzameld.

Alle andere documentatie is uitgezocht en verzameld in ordners en archiefdozen.

Het laatste half jaar ben ik begonnen met het digitaliseren van alle krantenknipsels over de werf, ik vond namelijk 2 ordners en 3 plakboeken met krantenknipsels in één van de kasten. Ik ben bezig met het netjes uitknippen van alle krantenknipsels. Daarna maak ik een Word-document met daarop vermeld de datum van het artikel, de titel van het artikel én de naam van de krant. Ik plak het artikel op dit A4tje en daarna wordt het geheel gescand. Momenteel heb ik al 180 artikelen op deze manier gedigitaliseerd.

Uit een krant van 1987

1 april 1987

“Oud ambacht herleeft op museumwerf Wolthuis”

Het Nieuwsblad

En als je al die knipsels achter elkaar leest val je van de ene verbazing in de andere door alle plannen, die in de loop der jaren gemaakt zijn voor de werf. Maar ook de financiële onderzoeken, die zijn uitgevoerd. Diverse keren zijn plannen gemaakt om de werf om te vormen tot een museum. Het volgende knipsel heeft mij het meest verbaasd: de conclusie van een onderzoek, dat de bodem onder de werf wel eens vervuild zou kunnen zijn??

Krant van 10 december 1991

10 december 1991

“Grond voor werf Wolthuis in Sappemeer mogelijk vervuild”

Nieuwsblad van het Noorden

Gemeente start onderzoek

december 1991

Grond voor werf Wolthuis in Sappemeer mogelijk vervuild

HOOGEZAND-SAPPEMEER - Er gaat binnenkort een onderzoek starten naar mogelijke bodemvervuiling bij de werf van Wolthuis op de hoek van de Noorderstraat en de Bergcompagniestraat in Sappemeer. Het college van B en W acht het niet uitgesloten dat zich in de grond gelegen voor de werf mogelijk vervuiling zou kunnen bevinden.

„Als we willen komen tot verbetering van de situatie bij Wolthuis moeten we ook weten hoe het zit met mogelijke bodemverontreiniging”, aldus burgemeester Van der Linde. Van der Linde: „Het zou niet zo vreemd zijn als je daar wat aan zou treffen”. Hij zegt dat een dergelijk bodemonderzoek 'normaal' wordt betaald door betrokkenen, maar dat het col-

lege van B en W van mening is dat in dit geval de gemeente dat moet betalen.

Met het bodemonderzoek is een bedrag gemoeid van 3300 gulden exclusief BTW.

De werf van Wolthuis in Sappemeer waar de grond mogelijk vervuild is.

Als alle knipsels gedigitaliseerd zijn, kan ik aan de slag met het invoeren in Axiell van gereedschappen en machines. Dit programma kan ik momenteel niet gebruiken, omdat dit een grote update en migratie ondergaat. Waarschijnlijk kan ik dit werk in het derde kwartaal voortzetten.

Als u belangstelling heeft om het knipselarchief te bekijken, kom dan eens langs. Hebt u thuis misschien nog knipsels, dan wil ik graag kijken of dit al in ons archief zit. Ik kan knipsels die we nog niet hebben scannen of kopiëren.

Geert Smalbil

8. Onze topstukken - 7

Zeven jaar geleden begon ik deze rubriek naar aanleiding van een initiatief om tien topstukken van regionale musea in een register te laten opnemen. Een professionele fotograaf werd hiervoor ingeschakeld en er moest vanuit de musea informatie worden aangeleverd. Het leek ons als bestuur destijds goed om dit in wat uitgebreide vorm te publiceren in ons lijfblad Werftijding.

In de vorige zes afleveringen van “Onze Topstukken” hebben we vooral een aantal machines en andere onderdelen beschreven die op onze Historische Scheepswerf (tijdens rondleidingen veelal werkend) zijn te bewonderen.

Ik wil u deze keer meenemen naar buiten; een beetje onderbelicht, maar zeker niet minder belangrijk, onderdeel van de werf. Vanwege de omvang van de artikelen, deze keer maar twee objecten: de helling en de werfkraan.

Dwarshelling

1.	Instellingsnaam	Historische Scheepswerf Wolthuis
2.	Inventarisnummer	H1000
3.	Object trefwoord (objectnaam)	Dwarshelling
4.	Titel en korte beschrijving	Zie hieronder
5.	Verwervingsstrefwoord (methode)	Reconstructie
6.	Verworven van	v/h Scheepswerf Wolthuis
7.	Verwervingsdatum	Ca. 1930 (2010)
8.	Standplaats	Buiten, voor de scheepsbouwloods

De basis van de huidige dwarshelling is in 2010 aangelegd op de plaats van de oude reparatiehelling van scheepswerf Wolthuis. Het is een zogenaamde wagenhelling. Deze bestaat uit de volgende onderdelen:

- schuin aflopende rails die vanaf de helling tot onder het wateroppervlak lopen
- op elke rail een hellingwagen
- boven aan elke hellingbaan (rails) een lier
- een centrale as voor het aandrijven van de lieren
- een motorhuis met daarin een elektromotor voor het aandrijven van de centrale aandrijf-as voor de lieren.

Onze helling heeft vier hellingbanen. Bij de reconstructie moest om milieutechnische redenen de helling worden uitgevoerd als een betonnen bak, die wat achterover helt om te voorkomen dat vervuiling zoals olie en verfstof in het oppervlaktewater terecht zouden komen, wanneer op de helling werkzaamheden aan vaartuigen worden uitgevoerd. Want de opzet was, dat de werf niet alleen een museumfunctie zou krijgen, maar ook die van “werkende werf”. Helaas is dat maar in beperkte mate mogelijk doordat aan het eind van de vorige eeuw de verbinding met open vaarwater is gedempt, waardoor schepen met een

bij de helling passende omvang niet meer aan de werf kunnen komen voor onderhoud. Door deze onbereikbaarheid is de werf al meerdere, ook voor de bezoekers interessante, reparatieklussen misgelopen.

Langshelling

Er is niet altijd een dwarshelling geweest. Daarvóór was de reparatiehelling uitgevoerd als langshelling. Deze lag ongeveer op de plek van het huidige woonhuis.

Nieuwbouwschepen werden in die tijd iets verder naar achteren, naast de stenen scheepsbouwloods, gebouwd. De dwarsscheepse tewaterlating gebeurde op de bekende manier.

De oude langshelling

Dwarshelling

In de huidige dwarshelling zijn zoveel mogelijk onderdelen van de oorspronkelijke dwarshelling gebruikt, maar sommige waren zodanig door de tand des tijds aangetast dat ze zelfs niet met de nodige reparaties nog bruikbaar waren. De oude hellingwagens (of wat er nog van over was) zijn op tekening gezet en door leerlingen van de Metaal en Scheepsbouwopleiding in Groningen keurig in stijl nagebouwd en de rails, inclusief ondersteuning, zijn boven water geheel vernieuwd. De wielen en de kabelschijven van de wagens zijn, na bewerking, weer hergebruikt. De oude lieren zijn, na de nodige reparaties, weer boven aan de rails geplaatst.

De huidige dwarshelling met de 4 hellingwagens

Werking van de dwarshelling

De werking van de wagenhelling is eenvoudig: De lieren laten de staalkabels, waaraan de wagens zijn bevestigd, vieren zodat de wagens over de rails de helling afrollen tot onder het wateroppervlak, zo diep, dat het te repareren vaartuig er recht boven kan varen. De wagens worden vervolgens alle tegelijk omhoog getrokken zodat het vaartuig op de wagens komt te rusten. Vervolgens kan het verder omhoog worden getrokken. Om een tweede vaartuig op de helling te kunnen trekken wordt het eerste eerst op ondersteuning gezet. Daarna kunnen de wagens er weer onderuit worden gereden om daarmee het volgende vaartuig uit het water te kunnen trekken. Het aantal wagens dat hiervoor nodig is, wordt bepaald door de lengte van het te repareren vaartuig.

Werfkraan

1.	Instellingsnaam	Historische Scheepswerf Wolthuis
2.	Inventarisnummer	H2000
3.	Object trefwoord (objectnaam)	Werfkraan
4.	Titel en korte beschrijving	Zie hieronder
5.	Verwervingstrefwoord (methode)	Reconstructie
6.	Verworven van	v/h Scheepswerf Wolthuis
7.	Verwervingsdatum	Ca. 1945 (2015)
8.	Standplaats	Buiten, naast de scheepsbouwloods

De werfkraan is er niet één zoals we ze kennen van de scheepswerven langs het Winschoterdiep: het is eigenlijk een mast met daaraan een laadboom.

Een "echte" werfkraan is er op deze scheepswerf nooit geweest.

De bijbehorende oude handlier is gereviseerd en herplaatst.

Voorlopig is dit de laatste aflevering van Topstukken. Het zijn er meer dan de beloofde tien stuks geworden, maar er is ook zoveel te zien. Dus graag tot ziens op onze Historische Scheepswerf.

Werfkraan

(bron: Dagblad v/h Noorden)

Ubbo van Sijtsma

9. Museumnieuws 2023

Wat zijn de nieuwste ontwikkelingen in het museum? Zoals te lezen was in de Werftijding van 2022 zijn we begonnen met het verder aankleden van de expositiezolder.

Zo zijn er in 2022 de nieuwe expositietafels gekomen. Nu wordt aan de inrichting daarvan gewerkt.

De oude gereedschappen, allemaal ooit gebruikt op de werf, zijn nu op de zolder te zien. Dit jaar hebben we, om één en ander nog beter uit te laten komen, boven de tafels (energiezuinige) verlichting aangebracht.

Nieuwe opstelling

Er wordt gewerkt aan een informatieve toelichting bij de uitstalling, zodat ook duidelijk is waarvoor de gereedschappen gebruikt werden en hoe ermee gewerkt werd.

Voor de jeugd en wie verder geïnteresseerd is, komt er op zolder een doe-tafel, waarop we in de praktijk laten zien hoe bepaalde gereedschappen gebruikt werden. Als de veiligheid het toelaat, komt hier ook de mogelijkheid om zelf eens één van de gereedschappen ter hand te nemen.

Beneden in het bezoekerscentrum wordt een nieuwe glazen vitrinekast gemaakt, waarin de verschillende scheepsmodellen een plekje zullen vinden.

De ruimte die hierdoor vrij komt, biedt ons de mogelijkheid om de tekentafel en kaartenvitrine in het bezoekerscentrum te zetten. Oude zeekaarten zullen hier dan, in wisselende uitstallingen, te zien zijn.

Alle gereedschappen worden gefotografeerd, beschreven en in het digitale systeem Adlib/Axiell opgenomen.

De hele collectie zal ter zijner tijd daarom ook digitaal op te zoeken zijn.

Jacolien Visscher
Museale zaken

10. Een schaalmodel van Scheepswerf Wolthuis

Hoe het maken van een schaalmodel van de Historische Scheepswerf Wolthuis tot stand is gekomen.

Al jaren is mijn interesse voor de noordelijke scheepsbouw mij blijven achtervolgen.

Allereerst doordat ik zelf uit een scheepsbouwers-familie kom, denk ik. Meer en meer ben ik de opbouw van deze Historische Scheepswerf blijven volgen.

Deze werf is zeker een monumentaal stukje geschiedenis van het vakmanschap uit de Veenkoloniën. Het is prachtig dat dit is behouden. Na vele bezoeken en deelname aan de WinterWelvaart kreeg ik het idee om een model op schaal te gaan maken van de Historische Scheepswerf en hoe start je dan?

Eerst maar weer eens over de werf scharrelen en vele foto's maken van alles wat op en rond de werf staat opgesteld aan oude machines en gebouwen, hierna alles op schaal overzetten en dan maar bouwen, zagen, lijmen, solderen, schuren en verven.

Alleen al het namaken van het hoogholtje op schaal heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Hier heb ik ruim veertig uur aan gewerkt. Daarna de gebouwen en alle details uitwerken. Het moest geheel worden zoals het ook in het echt op de werf staat. Ook moest er natuurlijk een bootje worden gemaakt van de bruine vloot die voor de werf langs vaart.

Na ruim 550 uur bouwen is het een (al zeg ik het zelf) prachtig schaalmodel geworden wat straks op de werf ter bezichtiging staat voor alle bezoekers.

Bert Hijlkema modelbouw: scheepswerf Wolthuis Sappemeer

11. Avonturen met een spantenbuiger

Via onze medewerker Wiebo Kooi ontving ik het bericht dat we een historische spantenbuiger konden krijgen. Hij moest alleen nog even uit het bos gehaald worden en het was kerstvakantie. Nog bijkomend van de ontberingen in de stad met “WinterWelvaart” stonden we niet direct te dringen om stappen te ondernemen, we zijn tenslotte al zo’n beetje uitgewerkt en aan pensioen toe.

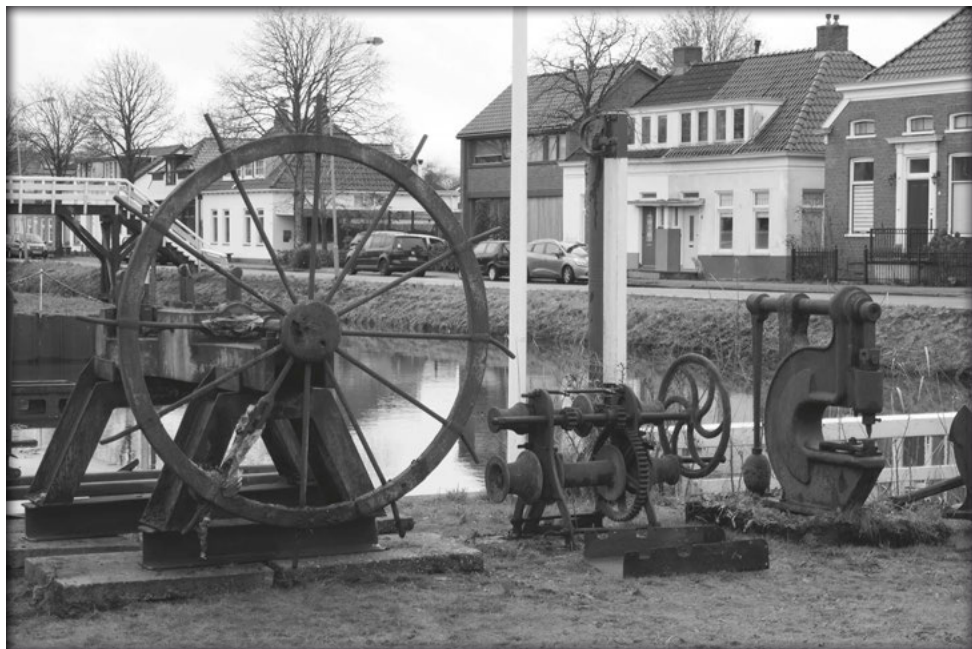

De spantenbuiger wordt uit het bos getrokken, links Wiebo, rechts Huub.

Nu hebben we al jaren een spantenbuiger maar een tweede is nooit weg, omdat de onze achterop het terrein staat en deze wellicht het voorterrein op kon leuken. Eerst maar eens gaan kijken waar het apparaat zich bevindt. We, Wiebo Kooi, Huub Dofferhoff en ik zei de gek, kwamen aan in Martenshoek en daar troffen we achter Machinefabriek Veldhuis in Martenshoek in een bos de spantenbuiger aan. Er stond een boom dwars doorheen gegroeid en de apen slingerden er net nog niet overheen. We wilden hem wel hebben maar dan moest hij eerst worden vrij gezaagd. Dit was geen probleem voor Huub want hij kon in een kwartier wel drie hectare bos omzagen, vertelde hij. Dit duurde echter iets langer en het weer zat ook niet mee. De vergelijking met een “regenwoud” ging steeds beter op. Na een dag zagen konden er plannen gemaakt worden om het “beest” uit het oerwoud te krijgen. Huub had gelukkig een kennis die tijdelijk kon beschikken over een grote tractor met hefarm.

Maar ook dit ging niet van een leien dakje. De hefarm brak en moest eerst weer gelast worden, maar toen ging het vrij soepeltjes. De buiger gaf nog niet direct mee maar na nog wat zaagwerk moest hij het toch opgeven en hadden we hem los. De tractor kon hem evenwel niet vervoeren naar de werf omdat hij toch net even aan de zware kant was en hij niet hoog genoeg getild kon worden om de barre tocht naar de werf te maken. Via onze oudgediende Bram Blaak, werd de firma Brondijk ingeschakeld om het apparaat te vervoeren. Er kwam een paar dagen later een flinke vrachtwagen met hydraulische kraan die het apparaat vervoerde en op z'n plaats op de werf neerzette. Een hele klus die het kerstrees aardig inkortte, maar we hebben er weer een publiekstrekker bij. Hij staat naast de helling waar we ook de al jaren in een hoekje gestalde slingerpons naast gezet hebben.

De spantenbuiger naast de helling.

Dank aan de schenker, de werkers, de tractorman en de vrachtwagenchauffeur. We hebben er weer een mooi object bij.

Govert Tukker

12. Op de werf zo dag en door...

Deze keer kom ik met verzamelde verhalen of anekdotes uit vervlogen tijden. Verhalen uit overlevering, uit de eerste hand of uit eigen waarneming, passend in die tijd. Toen het allemaal nog ambachtelijk en overzichtelijk was... Veelal op z'n Gronings want Gronings was de voertaal op de werven. Ze speelden zich af op en rond onze (voor)ouderlijke botenbouwerij in Hoogezand, die bestond van 1841 tot 1968. Houten overnaadse reddingboten, sloepen en vletten voor Groninger coasters en andere koopvaardij schepen liepen er 'van stapel'. In mijn jonge jaren liep ik vaak de werkplaats in en de medewerkers voor de voeten. Ook dan hoorde je wel es wat..., of ze stuurden je om boodschap: voor de 'plintladder' naar smid Kroon of om een 'worstpatroon' naar slager Perdon...!

100 Jaar terug - Laat ik beginnen bij Jan Drent uit Usquert, gezagvoerder bij de Stoomvaart Maatschappij "Nederland", die in 1923 bij mijn grootvader een 35 voet lange zeil-motorboot bestelde. Een flinke boot voor een kleine werf met destijds 2 of 3 medewerkers. Regelmatig kwam de opdrachtgever naar Hoogezand om de vorderingen te bekijken en aanwijzingen te geven. Dan liep hij ook de huiskamer binnen waar mijn grootmoeder de koffie schonk. Op een van die bezoeken vertelde Drent - die door mijn grootouders toch als een autoriteit werd gezien - dat hij, 30 jaar oud, nog steeds vrijgezel was. "Och", reageerde grootmoeder op de man af, "*gain pot zo schai of past wel n deksel op...!*"

Vrolijke man - Van Abram Faber, meester-sloepmaker van 1866 tot 1900, zijn vooral grappige voorvallen doorverteld. Als iemand er opvallend netjes bij liep, dichtte Faber hem toe: "*Nu moet hij 't pakkie dragen doen, en nog blijft hij Klaas Kapoen...*". Toen medewerkers hem achter in de werkplaats eens klagend hoorden mopperen en vroegen wat er aan de hand was, stelde hij ze gerust: "*k haar mie bienoa op doeme haauwgen...!*" Vanwege zijn korte en gebogen gestalte was hij ook zelf mikpunt van grappenmakerij. Als iemand onder het werk een liedje met valse noten ten gehore bracht en Faber hem dat verbeterde, kreeg hij lik-op-stuk: "*hou krommer hoorn, hou mooier muziek*". Ook waren bij het boten maken twee kleine breeuw- en zaagbankjes in gebruik die spottend "*Oabrampies*" werden genoemd.

'n Appel hebben? - Het gebeurde in de jaren 1910/'20. "*n Appel hebb'n, mien jong?*" placht Hindrik Huizeling te vragen als weer es een jongen van acht of negen jaar de werkplaats binnen kwam: uit verveling of op zoek naar vertier. Scheepstimmerman Huizeling was op latere leeftijd bij mijn grootvader gekomen. Achter zijn huis bloeiden de appelbomen. Als hij 's morgens naar het werk liep stak hij altijd een paar in z'n zak. "*n Appel hebb'n, mien jong?*" Na de doorgaans bevestigende reactie pakte hij dan een plankje onder de schaafbank vandaan, grabbelde een krijtje uit zijn broekzak en schetste moeiteloos de omtrek van een appel. Met het twijgje er aan: "*Kiek ains, is dat gain mooie?*" Het beteuterde gezichtje klaarde al snel weer op wanneer Huizeling alsnog een appel tevoorschijn haalde...

Spijkerpennen - Huizeling schroomde ook niet om een collega in de maling te nemen. *"Houveul steken dus't doe op 'n gòie spiekerpen?"* vroeg Huizeling aan de jonge Willem van Veen. Spijkerpennen werden gebruikt om huid en spanten of andere onderdelen van de schippersboten op elkaar te bevestigen. Ze werden gemaakt van grenenhout. Eerst werd dan een houtje vierkant op dikte gezaagd, waarna de hoeken met een beitel werden afgestoken zodat een achtkant ontstond. Na het inslaan werden beide kopse einden gekerfd en tenslotte afgewerkt met een eikenhouten wig. Van Veen ging nietsvermoedend op de vraag in: 'vier', had hij gedacht. Huizeling, met pretogen: *"Nee jong, gainaine, as e goud is, is e ja kloar...!"*

Bestemming bereikt - Toen mijn grootvader in 1928 op 63-jarige leeftijd na een kort ziekbed vrij plotseling kwam te overlijden, zetten mijn oom en mijn vader de zaak voort. Er was een vlet in aanbouw waarvan niemand wist voor wie deze was bestemd. Alleen dat hij voor 'een' Bodewes was... Mijn vader is er achteraan gefietst, richting Martenshoek, naar scheepstuiger George Bodewes. Vervolgens naar Gebr. G. & H. Bodewes, waar 'baas Herman' met stemverheffing over het kantoor bulderde: *"hebb'n wie n boot bie Blaak besteld...?"* De tocht eindigde succesvol bij Scheepswerf Bodewes Volharding in Foxhol.

Bijzondere man - Willem van Veen zou in de jaren daarna als een bijzondere (vak)man herinnerd blijven. Zo kon hij 's morgens soms meer dan een uur voor de aanvangstijd van 7.00 uur in de werkplaats aanwezig zijn om het 'duveltje' in het schafthok op te stoken. Geringschattend liet hij zich uit over collega sloepmaker Oorburg in Veendam: *"Hái sliëpt de baaitels en zien vraauw draait de sliëpstain...!"*

Ook had hij een tijdlang de gewoonte om de inhoud van het loonzakje op de tafel van de cirkelzaagmachine na te tellen, omdat er ooit een dubbeltje te weinig in zat... Eens vroeg een expert van de Scheepvaartinspectie hem of het open vuur bij het boegen branden niet gevaarlijk was. Van Veen reageerde kortaf: *"Wat nait branden zel, brandt ook nait..."*.

Toen mijn grootmoeder op een morgen met een dode muis in een kommetje melk vanuit de kelder de werkplaats in liep en dit schrikbeeld aan Van Veen toonde, pakte hij zonder aarzeling de muis bij z'n staart, gooide hem eruit en dronk het kommetje leeg...!

Een collega die op maandag tegen de lange werkweek opzag, sprak hij bemoedigend toe: *"overmòrgen nog twij doagen, din is t weer zotterdag..."*.

Eens vertelde Van Veen een sterk verhaal over een boot die in een onwaarschijnlijk snelle tijd was gebouwd. Op de vraag van de verbaasde toehoorders hoe ze dat voor elkaar hadden gekregen, luidde de nuchtere reactie: *"Elk dee zien waark en d'r wer nait proat...!"*.

Willem van Veen ten voeten uit.....

Grote order - Tegen het einde van de magere 'jaren-dertig' van de vorige eeuw trok het werk weer aan. Een aanvraag voor levering van 16 eerste klasse reddingboten van Scheepswerf Gusto lag op de mat en mijn vader reisde af naar Schiedam. Omdat het hem aan voldoende middelen ontbrak om de daarvoor benodigde stammen hout etc. voor te financieren, legde hij een ongebruikelijk hoge aanbesteding op tafel. *"En als ik dan eens geen boten krijg?"* wierp hoofd-inkoop Liebeek hem tegen. *"Dan hebben wij een probleem...!"*, aldus mijn vader. Desondanks werd de koop gesloten.

Evenwichtsproef - In 1938 ben ik geboren en daar werd met het personeel - toen 7 man sterk - op gedronken. Na een evenwichtsproef over een op de stelling liggende kielbalk, besloot mijn vader om voor de wankele gevallen een taxi te laten komen. Oom sloeg het aanbod af met de historisch gebleven woorden: *"Ik goa op aigen kracht..."*. Dertig jaar later bekeek ik met dezelfde oom een foto uit de jaren dertig, gemaakt bij het opladen van sloepen aan het spoordok, waarop medewerkers poseerden. Op mijn vraag wie de twee, voor mij onbekende personen op de foto waren, reageerde hij: *"dij heuren d'r nait bie, dij hebb'n handen ja in buutse..."*

Gelukkig nieuwjaar... - Voor de Duitse scheepsmakelaars Kluth, kantoor Rotterdam, werd in de oorlog een serie 30m² jollenkruisers gebouwd. Een familieboot, erkend door het Deutsche Segler Verband. Eén keer werd een gereedliggende boot op 2de kerstdag 1943 afgenomen, waarvoor Kluth's boekhouder Van der Most vanuit Rotterdam naar Hoogezand was gereisd. Alles was in orde en dat moest per telegram aan Herr Kluth worden gemeld. *"Boot heden geladen"*, schreef mijn vader erop en Van der Most aankijkend: *"zo goed?"* Je kunt er nog 'gelukkig nieuwjaar' onder schrijven, opperde deze. Dat vond vader te ver gaan voor een Duitser in die tijd. Van der Most: zet er dan 'geen' voor...!

Niet weer doen - Het gebeurde kort na de 2de Wereldoorlog, de tijd van de bonnen en rantsoenen. "Nou kin ik zeker wel noar huus tou goan, boas", concludeerde Hendrik nadat het mijn vader ter ore was gekomen dat hij ongevraagd een paar stukken carbid in z'n fietstas had gestopt. Het bleef bij een waarschuwing: *"'t is even das doe waist, dat ik 't ook wait..."*

Droakelatjes - Nog af en toe kom ik oudere plaatsgenoten tegen, die zich de vliegtijd herinneren. Als schooljongens haalden ze dan een stel afgevallen latjes, zogenoemde 'droakelatjes', uit de werkplaats en betaalden daar één of twee dubbeltjes voor. Dat geld ging in een personeelspotje en bij voldoende saldo werd daarvan het weekend ingeluid met een biertje en zoute haring...

Bram Blaak

13. Op de valreep...

Net voordat de kopij voor deze Werftijding naar de drukker ging, waren onze vrijwilligers bezig met een hele mooie opdracht:

Het aanbrengen van een raamwerk van regels en latten en het spannen van grote doeken met een stripverhaal over Aletta Jacobs op een leegstaand gebouw aan de Winkelhoek in Sappemeer. Deze doeken maken deel uit van een nieuwe wandelroute: "In de voetsporen van Aletta"

"In de voetsporen van Aletta Jacobs" is een wandelroute door Sappemeer, het dorp waar Aletta Jacobs in 1854 werd geboren en opgroeide. Aletta Jacobs is de heldin van de Veenkoloniën. Als eerste Nederlandse vrouw ging zij studeren aan de universiteit. Daarna werd zij de eerste vrouwelijke arts van Nederland en zij zette zich onvermoeibaar in voor de gezondheid en rechten van vrouwen. Haar strijd voor het vrouwenkiesrecht bracht haar over de hele wereld. Maar haar wieg stond hier, in de provincie Groningen.

Het stripverhaal van Barbara Stok

Deze inspirerende route leidt je van haar geboortehuis tot de plek waar ze opgroeide en naar school ging. Onderweg loop je langs een paar fraaie staaltjes architectuur, zoals de Koepelkerk en de voormalige Rijks HBS. Striptekenares Barbara Stok heeft vijf striptekeningen gemaakt van het levensverhaal van Aletta Jacobs, die op woensdag 10 mei is onthuld. Leerlingen van het dr. Aletta Jacobs College, deelschool praktijkonderwijs, hebben een kunstwerk gemaakt dat ook is onthuld.

Deze wandelroute start bij onze werf. In ons bezoekerscentrum is een boekje te koop voor € 2,- met meer informatie over de route.

14. Op de valreep 2

Nog net een laatste artikel over nog een bijzondere gebeurtenis: Internationaal bezoek.

Al in 2019 kwam er een aanvraag voor een bezoek aan onze historische werf uit Duitsland. Mensen van het Evangelisches Bildungszentrum uit Potshausen organiseerden een cursus/workshop met de titel: “Heet ijzer en ijzige tijden”. Dit Bildungszentrum is een soort Volkshogeschool met cursussen op velerlei gebied.

Maar ... de geplande bezoeken konden in 2020 niet doorgaan in verband met het uitbreken van corona. Ook in de jaren daarna kon dit niet georganiseerd worden, maar eindelijk in 2023 wel!

Op dinsdag 9 mei was het dan eindelijk zover: ruim 20 cursisten uit Duitsland (op de motorfiets) met hun begeleidster/docente mevrouw Edda Smidt kwamen bij ons op werkbezoek. De dames en heren hadden die ochtend eerst een bezoek gebracht aan de Meyerwerft in Papenburg. Rond kwart over twee kwamen ze aangereden. Ze werden opgevangen bij de dwarshelling door één van onze rondleiders, die direct begon met uitleg over deze dwarshelling. In het bezoekerscentrum werden de dames en heren ontvangen met thee/koffie/notenkoek/cake en de film over de museumwerf.

Daarna volgde een rondleiding door de loodsen met demonstraties van machines én werden er ook nog klinken geslagen. Dit viel erg in de smaak bij de bezoekers, de tegenhouder werd zelfs uit de handen gegrist van de rondleider in functie, de heren wilden dat zelf ook proberen.

Het was een zeer geslaagd bezoek, dat bleek zeker uit de complimenten die we kregen: *“Schöner als auf die Meyerwerft!!”* Het was voor deze groep het hoogtepunt van de cursus.

We krijgen deze zomer nog acht (!) keer een dergelijke groep op bezoek, ook allemaal op de motor. We verheugen ons er nu al op en zij waarschijnlijk ook!

Klinken

Geert Smalbil

